

Moja úloha v SaS

Ing. Jozef Kollár PhD.

Jozef Kollár je vlastníkom spoločnosti JK Advisory v Bratislave, ktorá sa zaoberá finančným poradenstvom. V rokoch 2000-2006 pôsobil ako predseda predstavenstva Volksbank Slovensko, ktorú v roku 1991 spoluzakladal. Je spoluautorom Zákona o Národnej banke Slovenska. Viedol rokovania v Medzinárodnom menovom fonde spojené so vznikom Slovenskej republiky. Bol členom poradného tímu ministra financií pre rozdelenie federálnej meny. Študoval na Ekonomickej univerzite v Bratislave, titul PhD získal na Ekonomickom ústave SAV a absolvoval aj postgraduálne štúdium bankovníctva v USA a v Japonsku. Ovláda anglický a nemecký jazyk.

Verejné financie a finančný trh

Súčasný spôsob spravovania verejných financií na Slovensku má zásadné systémové trhliny. Ignorovanie reálneho stavu ekonomiky opakovane spôsobuje vysoké deficity štátneho rozpočtu a dramatický nárast verejného dlhu. Namiesto zodpovednej ekonomickej politiky vlády, sledujúcej dlhodobé priority, prevažujú na Slovensku ad hoc reakcie, ako šrotovné či štátna pomoc neplatičom hypoték. Tieto však nevedú k riešeniu problémov, navyše nespravodlivo zvýhodňujú vybrané skupiny obyvateľov a v konečnom dôsledku sú kontraproduktívne, lebo deficit len ďalej zvyšujú. Sklon míňať viac peňazí, než je ekonomika schopná vyprodukovať, bol typickým znakom pre všetky ponovembrové vlády. Doterajšie spravovanie verejných financií bolo do veľkej miery závislé na plnení predvstupových požiadaviek diktovaných zvonka – či už pri vstupe do EÚ alebo neskôr do eurozóny. Dnes si musíme ako jej plnohodnotní členovia sami zadefinovať budúce ekonomické smerovanie a sami strážiť fiskálnu rovnováhu a dlhodobú financovateľnosť verejného dlhu. Príklad hodný nasledovania nám v súčasnosti nedávajú ani najvyspelejší členovia EÚ, jeden za druhým porušujúci Pakt stability a rastu.

Slovensku reálne hrozí pád do tzv. dlhovej pasce – situácie, kedy sa náklady na správu verejného dlhu (ktoré už dnes tvoria viac ako 8 % výdavkov štátneho rozpočtu) stanú dlhodobo nefinancovateľnými a potom jediným riešením bude zásadné zvýšenie priamych i nepriamych daní a s vysokou pravdepodobnosťou aj zavedenie nových typov daní. Čím dlhšie bude odkladaná konsolidácia verejných financií, tým negatívnejšie zasiahne do životnej úrovne ľudí, keďže konsolidácia je vždy splácaním starých dlhov na úkor súčasného rozvoja.

1. bod programu

Ekonomické cykly sú prirodzenou súčasťou trhovej ekonomiky. Zámerne sa preto vyhýbame termínu „dlhodobo udržateľný rast“ a dôraz kladieme na zdravé verejné financie a efektívne narábanie s nimi. Ekonomické prostredie je stabilné vtedy, ak aj obdobie recesie dokáže krajina zvládnuť s čo najnižšími nákladmi. Základom tejto stability je fiskálna rovnováha a z dlhodobého hľadiska vyrovnaný bežný účet platobnej bilancie. SaS preto odmieta akýkoľvek ekonomický rast dosahovaný fiskálnymi impulzmi, zvyšujúcimi rozpočtový deficit.

SaS navrhuje:

- Prijat' Ústavný zákon o vyrovnanom štátnom rozpočte do roku 2014, ktorý vládu zaviaže medziročne znižovať rozpočtové deficity tak, aby najneskôr pre rok 2014 mohla zostaviť po prvýkrát v novodobej histórii Slovenska vyrovnaný rozpočet. Uvedený zákon má byť ústavný preto, aby sa znížila pravdepodobnosť jeho zásadnej zmeny každou novou politickou garnitúrou.
- Prijat' Ústavný zákon o fiskálnom pravidle pre hrubý verejný dlh maximálne do výšky 50 % HDP. Pravidlo bude platiť len do dosiahnutia vyrovnaného rozpočtu.

Návrh konsolidácie verejných financií (deficit rozpočtu verejných financií v % HDP):

rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014
deficit	6%	<6%	4%	2,5%	1%	0%

Zákonná povinnosť vlády dosiahnuť vyrovnaný, resp. prebytkový rozpočet povedie k uplatneniu princípu súťaživosti o verejné rozpočtové zdroje a prinúti tak správcov rozpočtových kapitol k vytváraniu konkurenčných výhod už pri predkladaní návrhov čerpania verejných zdrojov. Konsolidácia verejných financií už v strednodobom horizonte otvorí priestor pre znižovanie daní a odvodov (a zvyšovanie miery ekonomickej slobody) a uvoľní zdroje pre investície do základných služieb štátu.

Grafické znázornenie priebehu krízy so zásahmi štátu a bez nich:

2. bod programu

Po tom, čo na Slovensku prebehla decentralizácia verejnej správy, bola výrazná časť finančných zdrojov presunutá do rozpočtov miest, obcí a VÚC. Ich celkové rozpočtové príjmy len v r. 2009 predstavovali 4,7 mld. eur, resp. 142 mld. Sk (1 mld. eur tvoria priame dotácie zo ŠR, 2,4 mld. eur tvoria daňové príjmy obcí a VÚC, zvyšok nedaňové príjmy). U miest a obcí až 23 % ich celkových rozpočtových výdavkov tvoria náklady na samotnú činnosť obecných a mestských úradov. Je to viac, ako sú výdavky na úseku dopravy (vrátane mestskej verejnej dopravy), ako sú náklady na ochranu životného prostredia, alebo ako sú náklady na financovanie kultúry a zdravotníctva v pôsobnosti obcí. Použitie obrovských finančných zdrojov ostáva de facto bez verejnej kontroly. Verejná diskusia často vôbec neprebehne a stav plnenia nebýva priebežne zverejňovaný.

SaS navrhuje:

- Zaviesť povinnosť pre VÚC, mestá a obce zverejňovať návrhy rozpočtov na internete a povinnosť každý štvrtý rok zverejňovať plnenie príjmovej a výdajovej strany rozpočtu a súčasne pri každej rozpočtovej položke uvádzať medzročné porovnanie (uplynulý rok, bežný rok a predpoklad na budúci rok). Je to obzvlášť dôležité ak zohľadníme skutočnosť, že hlavne v obciach a menších mestách o použití značných finančných zdrojov rozhoduje rádovo 10 až 20 poslancov miestneho, resp. mestského zastupiteľstva, často úzko prepojených s miestnou úrovňou lobistických skupín.
- Zaviesť vzájomné porovnávanie (benchmarking) samospráv i jednotlivých orgánov centrálnej verejnej a štátnej správy podľa záväznej skupiny vybraných ukazovateľov hodnotiacich efektívnosť a hospodárnosť nakladania s verejnými zdrojmi, ale i účinnosť presadzovaných opatrení podľa stanovených priorít. Benchmarky vytvorí Ministerstvo financií a dáta následne zosumarizuje.
- Pre VÚC, mestá a obce zaviesť limity na náklady na obsluhu dlhu najviac do výšky 25% ich priemerných ročných príjmov z posledných troch rokov a na hrubý dlh najviac do výšky 50% ich aktív. Tomu by predchádzala povinnosť oceniť svoje aktíva štandardnými oceňovacími metódami, čím by sa vytvorili „otváracie bilancie“ miest, obcí a VÚC a nielen samotné subjekty verejnej správy, ale aj občania by získali reálny prehľad o finančnej pozícii svojho mesta, obce alebo VÚC.

Umožníme tým kontrolu tvorby a použitia rozpočtových zdrojov a kontrolu zadlžovania na úrovni VÚC, miest a obcí priamo zo strany občanov. Zmenšíme priestor pre korupciu na regionálnej úrovni. Zavedieme tiež kvalitatívne hodnotenie využívania verejných prostriedkov a odhalíme nehospodárne nakladanie s nimi. Zároveň umožníme zviditeľnenie tých, ktorí sú v danom ukazovateli najlepší (pozitívna motivácia).

3. bod programu

Dnešná kríza nie je krízou voľného trhu, ako sa niektorí mylne domnievajú. Trh má nad sebou kontrolné mechanizmy, ktorými sú ponuka, dopyt a rovnovážna cena. Dnešnú krízu spôsobilo zlyhanie štátnej regulácie trhu a zlyhanie monetárnych politík. Zatiaľ čo princípy regulácie finančných trhov sú prijímané a diskutované na úrovniach, kde sa vplyv Slovenska blíži k nule, samotný výkon integrovaného dohľadu nad finančným trhom naďalej zostáva na úrovni národného regulátora. Trh potrebuje radšej menej, ale účinnejšej regulácie.

SaS navrhuje:

Zmeniť legislatívu, definujúcu činnosť integrovaného dohľadu nad finančným trhom tak, aby zohľadňovala:

- Acyklické pravidlá obozretného podnikania bánk. To znamená, že banky budú musieť v časoch rastu ekonomiky vytvárať vyššie rezervy pre efektívnejšie zvládnutie prípadnej krízy.
- Princíp tesnej väzby medzi zlým rozhodnutím (resp. nekonaním) zodpovedného jednotlivca na strane jednej a negatívnym dopadom do jeho majetkovej situácie na strane druhej.

Povinnosť bánk v dobrých časoch vytvárať väčšie rezervy alebo opravné položky k svojim aktívam, im umožní efektívnejšie zvládať zlé časy bez toho, aby museli úplne zmraziť akúkoľvek alokáciu úverových zdrojov do reálnej ekonomiky. Priama finančná

zodpovednosť vedúcich predstaviteľov integrovaného dohľadu zvýši ich snahu o zodpovedný a nezávislý výkon dohľadu nad finančným trhom.

4. bod programu

Napriek tomu, že NBS po zavedení eura stratila mnohé zo svojich dovtedajších úloh, nedošlo v nej k podstatnej redukcii administratívneho aparátu. Dánsko je krajina s porovnateľným počtom obyvateľov a jeho centrálna banka navyše stále spravuje vlastnú menu, no zamestnáva iba približne polovicu z počtu pracovníkov NBS. Banková rada Banky Slovenije (centrálna banka Slovinska) bola v roku 1991 zložená z jedenástich členov. Po vstupe Slovinska do EÚ sa ich počet zredukoval na deväť a po prijatí eura klesol len na päť. Počet členov Bankovej rady NBS paradoxne práve v roku 2009 stúpol z 10 na 11.

SaS preto navrhuje:

- Znížiť počet pracovníkov NBS na polovicu. Tým by sme sa v počte pracovníkov centrálnej banky na 100.000 obyvateľov dostali na súčasnú úroveň Dánska a Holandska. Počet členov Bankovej rady znížiť z jedenást na päť (súčasná úroveň Slovinska).
- Znížiť počet pracovníkov MF SR a MF SR presunúť do budovy NBS.

Zefektívnenie činnosti NBS a integrácia spolu s MF SR do jednej budovy prinesie značné úspory prevádzkových výdavkov oboch inštitúcií.

5. bod programu

Popri vyrovnanom rozpočte SaS považuje za rovnako dôležitý cieľ premeniť neefektívne vládne štruktúry na efektívne. Tie by (podobne ako na korporátnej úrovni) s čo najnižšími nákladmi poskytovali kvalitné verejné služby. Už nestačí len škrtat' ministerstvám výdavky, je potrebné redukovať počet ministerstiev.

SaS navrhuje:

Znížiť počet členov vládneho kabinetu zrušením kresla podpredsedu vlády bez ministerstva a znížením počtu ministerstiev:

- Začleniť Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií pod Ministerstvo hospodárstva.
- Po presune odvodovej agendy na Ministerstvo financií zlúčiť Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny a Ministerstvo zdravotníctva.
- Zlúčiť Ministerstvo kultúry a Ministerstvo školstva do Ministerstva školstva, vedy, kultúry a športu.

Výrazne tým ušetríme kapitálové i prevádzkové vládne výdavky a zoštíhlime vládnú administratívu.